

γίνωσκον μαθήματα εἰς τὸ ἀκροατήριον αὐτῶν. Ἐπέστησε τὸν ὀφθαλμὸν ἐπὶ τινος σοφοῦ, ὑψωμένου ὑπὲρ τῶν ἐπιλοίπων, ὅστις διελέγετο μετὰ πολλοῦ τόνου περὶ τῆς κυβερνήσεως τῶν παθῶν. Τὸ βλέμμα τοῦ ἦτο σεβάσμιον, ὁ τρόπος χαρίεις, ἡ προφορὰ εὐκρινής, καὶ ἡ φράσις γλαφυρά. Δι' ἰσχυρῶν λόγων καὶ ποικίλων παραδειγμάτων ἔδειξεν ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἐξευτελίζεται καὶ ἐξαχρειοῦται, ὅποταν αἱ κατώτεραι δυνάμεις ὑπερισχύσωσι κατὰ τῶν ἀνωτέρων· ὅτι ὅποταν ἡ φαντασία, ἡ μήτηρ τῶν παθῶν, ἀρπάσῃ τὴν δεσποτείαν τοῦ νοῦς, ἔπεται τὸ φυσικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἀνόμου κυβερνήσεως, ταραχὴ καὶ σύγχυσις. Παρέβαλε τὸ λογικὸν πρὸς τὸν ἥλιον, ὅστις διαχύνει σταθερὸν, ὁμοειδές, καὶ διαρκές φῶς· τὴν δὲ φαντασίαν πρὸς μετέωρον, φαιδρῶς μὲν, ἀλλὰ προσωρινῶς λάμπον, ἄτακτον τὴν κίνησιν καὶ ἀπατηλὸν τὴν διεύθυνσιν.

Διεκόνωσεν ἐπομένως τὰ διάφορα παραγγέλματα, ὅσα ἐδόθησαν κατὰ καιροὺς πρὸς καθυπόταξιν τῶν παθῶν, καὶ παρέστησε τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ὅσοι ἐκέρδησαν τὴν ἀξιόλογον ταύτην νίκην, ἐξ ἧς ὁ ἄνθρωπος καθίσταται ἀνώτερος τοῦ φόβου καὶ τῆς ἐλπίδος· δὲν ἰσχναίνεται πλέον ὑπὸ τοῦ φόβου, δὲν ἐξάπτεται ὑπὸ τῆς ὀργῆς, δὲν ἐκθηλύνεται ὑπὸ τῆς τρυφερότητος, οὐδὲ κατηφιᾷ ἐκ τῆς λύπης· ἀλλὰ βαδίζει ἀταράχως διὰ τῶν θορύβων ἢ θλίψεων τοῦ βίου, ὡς ὁ ἥλιος ἐξακολουθεῖ ὁμοίως τὴν πορείαν του διὰ τοῦ γαληνίου ἢ τοῦ τρικυμιώδους οὐρανοῦ.

Ἀνέφερε τὰ ὀνόματα πολλῶν ἡρώων, οἵτινες δὲν ἐκινούντο ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος ἢ τῆς ἡδονῆς, οἵτινες ἔβλεπον ἀδιαφόρως ὅσα οἱ χυδαῖοι καλοῦσιν εὐτυχίας καὶ δυστυχίας. Προέτρεψε τοὺς ἀκροατάς του ν' ἀπεκδυθῶσι τῶν προλήψεων, καὶ νὰ ὀπλισθῶσι κατὰ τῶν βελῶν τῆς κακίας ἢ τῆς τύχης διὰ τῆς ἀτρώτου ὑπομονῆς· συμπεραίνων ὅτι αὕτη μόνον ἡ κατάστασις εἶναι εὐδαιμονία, καὶ ὅτι ἡ εὐδαιμονία αὕτη εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν ἑνὸς ἐκάστου.

Ὁ Ῥασσέλας ἠκροάσθη αὐτὸν μὲ τὸ σέβας τὸ εἰς τὰς διδασκαλίας ἀνωτέρου ὄντος ὀφειλόμενον, καὶ περιμείνας εἰς τὴν θύραν, ταπεινοφρόνως ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν τῆς ἀληθινῆς σοφίας ἐγκρατῆ τοῦτον ἄνδρα. Ὁ καθηγητὴς ἐδίστασε μίαν στιγμὴν, ἀλλ' ὁ Ῥασσέλας ἔθηκε πουργίον χρυσοῦ εἰς τὴν χεῖρά του, ὃ ἐδέχθη ἐκεῖνος μετὰ χαρᾶς τε καὶ θαυμασμοῦ.

Ἐπιστρέψας πρὸς τὸν Ἰμλακον, «Εὐρῆκα σοφόν, εἶπεν ὁ βασιλόπαις, ἱκανὸν νὰ διδάξῃ πᾶν ὅ,τι ἔχει τις χρεῖαν νὰ μάθῃ· ὅστις ἐκ τοῦ ἀκλονήτου θρόνου τῆς λογικῆς καρτερίας ἐπιβλέπει εἰς τὰ τοῦ κόσμου, μεταβαλλόμενα ὑποκάτω αὐτοῦ. Λαλεῖ, καὶ ἡ προσοχὴ ἐνατενίζει εἰς τὰ χεῖλη του. Διαλέγεται, καὶ

ἡ πειθὼ κλείει τὰς περιόδους του. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος θέλει εἶσθαι ὁ ὀδηγός μου εἰς τὸ μέλλον· θέλω μάθει τὴν διδασκαλίαν του, καὶ μιμῆσθαι τὴν ζωὴν του.»

«Μὴ σπεύδῃς, εἶπεν ὁ Ἰμλακος, νὰ ἐμπιστεύῃσαι, ἢ νὰ θαυμάζῃς τοὺς διδασκάλους τῆς ἠθικῆς· ὁμιλοῦν ὡς ἄγγελοι, ἀλλὰ διάγουν ὡς ἄνθρωποι.»

Ὁ Ῥασσέλας, ὅστις δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ πῶς ἦτο τρόπος νὰ λαλῇ τις τόσον ἰσχυρῶς χωρὶς νὰ αἰσθάνηται τὴν δύναμιν τῶν ἰδίων του λόγων, ὑπῆγε μετ' ὀλίγας ἡμέρας πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ σοφοῦ, ἀλλ' ἐδυσκολεύθη νὰ εἰσχωρήσῃ. Γνωρίζων ὁμῶς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ χρυσοῦ, ἐφιλοδώρησε τοὺς θεράποντας, καὶ εἰσῆλθεν οὕτω εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ οἴκου, ὅπου εὐρῆκε τὸν φιλόσοφον ἐν σκοτεινῷ θαλάμῳ, μετὰ καθύγρων ὀφθαλμῶν καὶ ὠχροῦ προσώπου. «Κύριε, εἶπεν, ἦλθες εἰς καιρὸν, καθ' ὃν εἶναι ἄχρηστος πᾶσα ἀνθρωπίνη φιλία· τὸ πάθος μου δὲν δύναται νὰ θεραπευθῇ, ἡ ζῆμιά μου δὲν δύναται νὰ ἀναπληρωθῇ. Ἡ θυγάτηρ μου, ἡ μονογενὴς μου θυγάτηρ, ἡ παρηγορία τοῦ γήρατός μου, ἐτελεύτησε τὴν νύκτα ὑπὸ πυρετοῦ. Οἱ σκοποὶ μου, αἱ ἐλπίδες μου, ἐκόπησαν ἤδη· εἰμαι τώρα μεμονωμένος, ξένος τῆς ἀνθρωπίνου κοινωνίας.»

«Κύριε, εἶπεν ὁ βασιλόπαις, ὁ θάνατος δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἐκπλήττῃ τὸν σοφόν· γνωρίζομεν ὅτι εἶναι πάντοτε πλησίον, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει πάντοτε νὰ τὸν περιμένωμεν.» — «Νεανίσκε, ἀπεκρίθη ὁ φιλόσοφος, δὲν ἠσθάνηθες ποτὲ, ὡς φαίνεται, τὴν ὀδύνην τοῦ χωρισμοῦ.» — «Ἐλθσάμην σὺν λοιπὸν τὰ παραγγέλματα, εἶπεν ὁ Ῥασσέλας, ἅτινα παρέδιδες μετὰ τόσον καταπειστικῆς εὐγλωττίας; Ἡ σοφία τάχα δὲν ἔχει δύναμιν νὰ ὀπλίσῃ τὴν καρδίαν κατὰ τῆς συμφορᾶς; Στοχάσου ὅτι τὰ μὲν ἐξωτερικὰ πράγματα εἶναι φύσει μεταβλητὰ, ἡ δὲ ἀλήθεια καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος εἶναι πάντοτε τὰ αὐτά.» «Ποῖαν παρηγορίαν, εἶπεν ὁ τεθλιμμένος, δύναμαι νὰ λάβω ἐκ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου;—τί μὲ χρησιμεύουσι τώρα, ἐκτὸς νὰ μὲ βεβαιώσωσιν ὅτι ἡ θυγάτηρ μου δὲν θέλει ἐπιστρέψῃ;»

Ἡ φιλανθρωπία δὲν ἐσυγχώρησεν εἰς τὸν βασιλόπαιδα νὰ ἐξυβρίσῃ τὴν ἀθλιότητα δι' ἐλέγχου· ὅθεν ἀπῆλθε, πληροφορηθεὶς τὴν κενότητα τῶν ῥητορικῶν ἡχῶν, καὶ τὸ ἀνίσχυρον τῶν γλαφυρῶν φράσεων καὶ τετορνευμένων περιόδων.

ΠΕΡΙ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ.

Δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. Α'. Πρὸς Κορινθίους, ιε'. 53.

Τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς μακθάνει ὁ Χριστιανὸς ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου ὡς θετικὴν ἀλήθειαν· ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς κατήργησε μὲν τὸν θάνατον, ἐφώτισε δὲ ζωὴν

καὶ ἀνθρωπίναν. Ἀλλὰ καίτοι ἀμετασφαλώς πεπεισμένοι περὶ τοῦ μεγάλου τούτου δόγματος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ βάσις τῆς ἡθικῆς, καὶ ἡ πηγὴ τσοῦτων ἡδονικῶν ἐλπίδων καὶ μυστικῶν ἀγαλλιᾶσεων τῆς ἀνθρωπότητος, ἀρμόζει ὅμως νὰ στοχαζώμεθα ἐνίοτε καὶ τὰς φυσικὰς ἀποδείξεις, ἐφ' ὧν ἐπιστηρίζεται. Συνάγονται δὲ αὗται—

Πρῶτον, ἐκ τῆς φύσεως τῆς ψυχῆς, καὶ ἰδιαιτέρως τῆς αὐλότητος αὐτῆς, ἥτις, καίτοι μὴ ἀπολύτως ἀναγκαίᾳ εἰς τὴν αἰώνιον διάρκειάν της, ἀποδεικνύεται ὅμως σχεδὸν γεωμετρικῶς.

Καὶ τὸ θνητὸν αὐτὸ σῶμα δὲν χάνεται, δὲν καταστρέφεται εἰς μηδέν· ἀλλὰ μόνον διαλύεται εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη· τὰ στοιχεῖά του λαμβάνουσιν ἄλλην μορφήν, ἄλλας συνθέσεις· ὑπάρχουσιν ὅμως πάντοτε· οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον μόριον ἀπόλλυται. Ἀλλ' ἡ ψυχὴ εἶναι οὐσία στοιχειώδης, ἀπλή, ἀνεπίδεκτος προσθήκης ἢ ἀφαιρέσεως. Καθὼς λοιπὸν οὐδέποτε καταστρέφονται τὰ λοιπὰ στοιχειώδη, οὕτω πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ἐξ ἀναλογίας ὅτι καὶ αὕτη ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ μετὰ θάνατον. Πῶς νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ στοιχειώδης ψυχὴ καταστρέφεται, ἐνῶ τίποτε ἀφ' ὅσα δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν δὲν κατεστράφη ποτὲ ἀπὸ κτίσεως κόσμου; Ἀφοῦ ἡ αὐλότης ἀποδειχθῇ, ἔπεται ἀναμφισβητήτως ἡ ἀθανασία.

Δεύτερον, Ἐκ τῆς φύσεως τοῦ Ὑπερτάτου ὄντος, τοῦ ὁποῦ ἡ δικαιοσύνη, ἀγαθότης, σοφία, καὶ φιλαλήθεια ἐνδιαφέρονται εἰς τὸ μέγα τοῦτο δόγμα.

Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ ἄλλων ἀρίστων ἐπιχειρημάτων ὑπὲρ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, ὑπάρχει καὶ τὸ ἐπόμενον· ὅτι ἡ ψυχὴ, ἀδιακόπως προοδεύουσα ἐπὶ τὴν ἑαυτῆς τελειότητα, οὐδέποτε ὅμως τελειοποιεῖται. Πῶς δύναται ποτε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι ἡ ψυχὴ, ἡ ἐπιδεκτικὴ τοιαύτης ἀπείρου τελειοποιήσεως, ἡ ἐπιτηδεῖα νὰ προοδεύῃ ἐπὶ τὸ κρεῖττον καθ' ὅλην τὴν αἰωνιότητα, καταντᾷ εἰς τὸ μηδὲν εὐθὺς σχεδὸν ἀφοῦ δημιουργηθῇ; Τοιαῦται δυνάμεις ἐποiehthσαν ἄρα γε ἀσκόπως; Τὸ κτῆνος φθάνει εἰς σημείον τι τελειότητος, ὃ οὐδέποτε δύναται νὰ ὑπερβῇ· μετ' ὀλίγα ἔτη ἔχει ὅλας τὰς γνώσεις, ὅσων ἡ φύσις αὐτοῦ εἶναι ἐπιδεκτικὴ· καὶ ἂν ἔζη μύρια ἔτη, ἤθελεν εἶσθαι ὁποῖον εἶναι τὴν σήμερον. Ἐὰν δὲ καὶ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἐφθάνεν οὕτω εἰς τὸ ἄκρον τῆς τελειοποιήσεώς της, ἐὰν αἱ δυνάμεις αὐτῆς ἐλάμβανον πλήρη ἀνάπτυξιν, καὶ δὲν ἐπεδέχοντο περαιτέρω τινὰ ἐπέκτασιν, τότε ἡμπορεῖ τις νὰ φαντασθῇ ὅτι ἐνδεχόμενον νὰ πίπτῃ εἰς ἀναισθησίαν, καὶ νὰ καταντᾷ εἰς τὸ μηδέν. Ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι λογικὸν ὂν, ἀδιακόπως προοδεῦον ἐπὶ τὸ κρεῖττον, καὶ μεταβαῖνον ἐκ τελει-

ότητος εἰς τελειότητα, ἀφοῦ μόλις κυττάξῃ τὰ ἔργα τοῦ Δημιουργοῦ του, καὶ κάμῃ ὀλίγας ἀνακαλύψεις τῆς ἀπείρου ἀγαθότητος, σοφίας, καὶ δυνάμεώς του, πρέπει νὰ χαθῇ κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον τῆς πορείας του, καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τῶν ἐρευνῶν του;

Θεωρούμενος ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ καταστάσει, φαίνεται ὅτι ἐστάλθη εἰς τὸν κόσμον μόνον πρὸς πληθυσμὸν τοῦ εἶδους του. Ἐτοιμάζει διάδογον, καὶ ἀμέσως ἀφίνει τὴν θέσιν του νὰ κάμῃ τόπον εἰς ἐκεῖνον. «Κληρονόμος ἐπὶ κληρονόμῳ, ὡς κύμα ἐπὶ κύματι,» κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Ὁρατίου· —

Haeres

Haeredem alterius, velut unda supervenit undam.

Φαίνεται ὡς μὴ γεννώμενος ἵνα χαρῇ τὴν ζωὴν, ἀλλ' ἵνα μεταδώσῃ αὐτὴν εἰς ἄλλους. Τοῦτο δὲν εἶναι παράδοξον ὡς πρὸς τὰ ζῶα, ἅτινα ἐπλάσθησαν διὰ τὴν ἡμετέραν χρῆσιν, καὶ δύνανται νὰ τελειώσωσι τὸ ἔργον των εἰς ὀλίγον καιροῦ διάστημα. Ὁ μεταξοσκώληξ, ἀφοῦ περιτυλιχθῇ εἰς τὸ λεπτόν του ὕφασμα, γενᾷ τὰ ὠά του, καὶ ἀποθνήσκει. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε δύναται νὰ λάβῃ ὅσας ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐπιδέχεται γνώσεις, δὲν εὐκαιρεῖ νὰ καθυποτάξῃ τὰ πάθη του, νὰ στερεώσῃ τὴν ψυχὴν του εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν τελειότητα τῆς φύσεώς του, πρὶν ἐπιπέσῃ κατ' αὐτοῦ ἡ ψυχρὰ χεὶρ τοῦ θανάτου. Καὶ ἤθελέ ποτε ὁ πάνσοφος Θεὸς δημιουργήσῃ τοιαῦτα ἐνδοξα πλάσματα διὰ τόσον χαμερπὲς τέλος; Εἶναι δυνατόν νὰ ἀγάλληται εἰς τὴν παραγωγὴν τοιούτων νοητικῶν ἐκτροωμάτων, τοιούτων βραχυβίων λογικῶν ὄντων; Μᾶς ἔδωκε δυνάμεις, αἵτινες ποτὲ νὰ μὴ ἀναπτυχθῶσιν; Ἐπιδεκτικότητας, αἵτινες ποτὲ νὰ μὴ εὐχαριστηθῶσι; Πῶς δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν εἰς τὴν πλάσιν τοῦ ἀνθρώπου τὴν σοφίαν ἐκείνην, ἥτις λάμπει καθ' ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Ὑψίστου, ἐὰν δὲν βλέπωμεν τὸν κόσμον τοῦτον ὡς τροφεῖον μόνον διὰ τὸν μέλλοντα, καὶ πιστεύωμεν ὅτι αἱ διάφοροι γενεαὶ τῶν λογικῶν ὄντων, αἵτινες ἀνίστανται καὶ πίπτουσι μετὰ ταύτην ταχύτητα διαδοχῆς, λαμβάνουσιν ἐνταῦθα μόνον τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς ὑπάρξεώς των, καὶ μεταφυτεύονται ἀκολούθως εἰς φιλικώτερον κλίμα, ὅπου νὰ ἐξαπλώνωνται καὶ ν' ἀνθώσιν εἰς αἰῶνας αἰώνων;

Δὲν ὑπάρχει, κατὰ τὴν γνώμην μου, στοχασμὸς ἡδύτερος ἢ θριαμβευτικώτερος παρὰ τοῦτον, ὅτι ἡ ψυχὴ βαδίζει ἀδιακόπως πρὸς τὴν τελειοποίησιν αὐτῆς, χωρὶς ποτὲ νὰ φθάσῃ εἰς τέρμα τι. Τὸ ὅτι ἡ ψυχὴ προοδεύει ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν, τὸ ὅτι μέλλει νὰ λάμπῃ διὰ παντός ἐν δόξῃ αἰετοτε ἐπαυξανομένη, τὸ ὅτι θέλει προσθέτειν ἀρετὴν ἐπὶ ἀρετῇ, καὶ γνῶσιν ἐπὶ γνῶσει καθ' ὅλην τὴν αἰωνιότητα, εἶναι σκέψεις θαυμασίως εὐχαριστοῦσαι τὴν εἰς τὸν νοῦν

τοῦ ἀνθρώπου ἐμφυτον φιλοτιμίαν. Τῶντι, καὶ εἰς τὸν Θεὸν αὐτὸν πρέπει νὰ ᾔηται τερπνὸν θέαμα νὰ βλέπῃ τὴν ποίησιν αὐτοῦ διὰ παντὸς καλλυνομένην ἐνώπιόν του, καὶ προσεγγίζουσιν αὐτῷ διὰ μεγαλητέρας ὁμοιότητος.

Μὲ φαίνεται δὲ ὅτι καὶ μόνος οὗτος ὁ στοχασμὸς τῆς ἐπὶ τὸ τελειότερον ἀδιαλείπτου προόδου τῶν πεπρασμένων πνευμάτων ἀρκεῖ νὰ σθέσῃ πάντα φθόνον τῶν κατωτέρων φύσεων, καὶ πᾶσαν περιφρόνησιν τῶν ἀνωτέρων. Ὁ ἄγγελος, ὅστις φαίνεται τώρα ὡς θεὸς εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, γνωρίζει κάλλιστα ὅτι ἐν τῷ διαστήματι τῆς αἰωνιότητος θέλει φθάσῃ ἢ ἐποχῇ, καθ' ἣν τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα θέλει εἶσθαι τόσον τέλειον, ὅσον αὐτὸς εἶναι τώρα· καὶ μάλιστα καθ' ἣν θέλει τοσοῦτον ὑπερβαίνει τὸν βαθμὸν αὐτὸν τῆς τελειότητος, ὅσον ἤδη καθυστερεῖ. Ἀληθεύει μὲν ὅτι ἡ ὑψηλοτέρα ἐκείνη φύσις ἔτι προβαίνει, καὶ οὕτω διατηρεῖ τὴν ἀπόστασιν καὶ τὴν ὑπεροχὴν εἰς τὴν κλίμακα τῆς ὑπάρξεως· ἀλλὰ γνωρίζει ὅτι, ὅσον ὑψηλὴ καὶ ἂν ᾔηται ἡ παρούσα θέσις τῆς, ἡ κατωτέρα φύσις θέλει ἐπὶ τέλους ἀναβῇ εἰς αὐτήν, καὶ λάμπει ἐν ὁμοιοβάθμῳ δόξῃ.

Μετὰ πόσης ἐκπλήξεως καὶ σεβασμοῦ πρέπει νὰ ἐγκύπτωμεν εἰς τὰς ἡμετέρας ψυχὰς, ὅπου ὑπάρχουσι τοιοῦτοι κεκρυμμένοι θησαυροὶ ἀρετῆς καὶ γνώσεως, τοιαῦται ἀνεξάντλητοι πηγαὶ τελειότητος; Δὲν γνωρίζομεν εἰσέτι τί θέλομεν ἀπογείναι, οὐδὲ συνέλαβέ ποτε ἄνθρωπος οὔτε θέλει ποτὲ συλλάβει τὴν δόξαν, ἣτις θέλει πάντοτε ἐπιφύλαττεσθαι αὐτῷ. Ἡ ψυχὴ, ὡς πρὸς τὸν Ποιητὴν αὐτῆς θεωρουμένη, εἶναι ὡς μία τῶν μαθηματικῶν ἐκείνων γραμμῶν, αἵτινες ἐμποροῦν αἰωνίως νὰ πλησιάζουσιν εἰς ἄλλην τινὰ χωρὶς ποτὲ νὰ δυνηθῶσι νὰ τὴν ἐγγίξωσι· τί δὲ πλειότερας ἀγαλλιάσεως πρόξενον παρὰ τὸ νὰ θεωρῶμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὡς διηνεκῶς πλησιάζοντας εἰς Ἐκείνον, ὅστις εἶναι τὸ ἄκρον οὐ μόνον τῆς τελειότητος, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐδαιμονίας;

Ο ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ. (Συνέχεια καὶ τέλος. Ἰδε Σελ. 27-31.)

ΤΗΝ ἐπαύριον ὑπῆγα εἰς τῆς Λουίζης, νὰ συνοδεύσω αὐτὴν εἰς τὸ παλάτιον. Τὴν εὐρήκα δὲ πενηθοροῦσαν, καὶ διόλου ἀκαλῶπιστον· ἀλλὰ τὸ ὥχρον μεγαχολικὸν ὕψος τῆς καλλονῆς τῆς ἠδύνατο μάλλον ἢ ἡλαττοῦτο ὑπὸ τῆς ἀπλότητος καὶ βαδύτητος τοῦ ἱματισμοῦ τῆς.

Εἰς τὴν πύλιν τῶν ἀνακτόρων διεχωρίσθημεν--ἐκείνη μὲν εἰσῆλθεν, ἐγὼ δ' ἐν τῇ ἀμαξίᾳ καθήμενος περιέμενον τὴν ἐπιστροφὴν τῆς. Ἀφοῦ ἐπαρουσίασε τὸ εἰσιτήριο γράμμα, ὠδήγησεν αὐτὴν εἰς τὸν ἰδιαιτερόν θαλάμον τοῦ αὐτοκράτορος ὃ ἐν ὑπηρεσίᾳ ἀξιωματικὸς, καὶ, εἰπὼν εἰς αὐτὴν νὰ περιμενῇ, ἐξῆλθεν. Ἐστάθη μόνη περὶ τὰ δέκα λεπτά, καθ' ὃν καιρὸν, ὡς μὲ εἶπε πολλάκις μετέπειτα, παρ' ὀλίγον νὰ λειποθυμήσῃ. Ἐπὶ τέλους, ἡκούσθη βῆμα εἰς τὸν προσεχῆ θαλάμον· ἡ θύρα ἤνοιξε, καὶ ὁ αὐτοκρά-

τωρ εἰσῆλθεν. Ἡ Λουίζα, ἅμα τὸν εἶδεν, αὐτομάτως πῶς ἐγονυπέτησε, καὶ, ἀδυνατοῦσα νὰ εὕρῃ λέξεις, συνέδεσε τὰς χεῖράς τῆς ἐν ἀφώνῳ ἱεσίᾳ.

«Ἀνάστα!» εἶπε φιλοφρόνως ὁ αὐτοκράτωρ, πλησιάζων πρὸς αὐτήν. «Ἦδη μ' ἐλάλησαν περὶ τοῦ αἰτήματός σου. Θέλεις ἄδειαν νὰ ἐνωθῇς μετὰ ἐξορίστου;»

«Ναί, μεγαλειότατε, ἂν ᾔηται δυνατόν ν' ἀξιωθῶ τοιαύτης χάριτος.»

«Δὲν εἶσαι οὔτε ἡ ἀδελφὴ, οὔτε ἡ σύζυγος αὐτοῦ, νομίζω;»

«Εἶμαι ἡ φίλη του, μεγαλειότατε,» ἀπεκρίθη ἡ θλίβη Λουίζα, ἐρυθριῶσα· «πρέπει δὲ νὰ ἔχῃ μεγάλην ἀνάγκην φιλικῆς περιποιήσεως.»

«Ἐξεύρεις ὅτι κατεδικάσθη νὰ μὲνῃ διὰ βίου ἐξορίστος εἰς χώραν, ὅπου μολὶς ὑπάρχει τετράμηνον ἔαρ, τὸ δ' ἐπίλοιπον τοῦ ἐνιαυτοῦ εἶναι φοβερὸς χειμὼν;»

«Τὸ ἐξεύρω, μεγαλειότατε.»

«Ἐξεύρεις καὶ ὅτι δὲν ἔχει οὔτε βαθμὸν, οὔτε περιουσίαν, οὔτε τίτλον,--ὅτι εἶναι πτωχότερος τοῦ πτωχοτάτου ἐπαίτου τῆς Περουπόλεως;»

«Μάλιστα, μεγαλειότατε.»

«Ἔχεις ἀναμφιβόλως περιουσίαν τινὰ, πόρους ἰδίους σου;»

«Φεῦ! μεγαλειότατε· δὲν ἔχω τίποτε! Χθὲς εἶχον τριάκοντα χιλιάδας ρούβλια, συναχθέντα ἐκ τῆς πωλήσεως ὅλης τῆς ἰδιοκτησίας μου, ἀλλὰ καὶ τὴν μικρὰν ταύτην ποσότητα μοῦ ἔκλεψαν.»

«Τὸ γνωρίζω· διὰ πλαστοῦ γράμματος. Ἦτο μάλλον ἡ κλοπὴ, ἢ τὸν ἱεροσυλία· καὶ ἂν ποτε φωραθῇ ὁ πράξας αὐτὴν, θέλει τιμωρηθῇ ὡς ἐὰν εἶχε συντρίψει κιβώτιον ἐλεημοσύνης ἐν ἐκκλησίᾳ. Ἀλλ' εἶναι τρόπος νὰ ἀναπληρώσῃς τὴν ζημίαν σου.»

«Πῶς, μεγαλειότατε;»

«Εἰδοποίησον τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ περὶ τῆς συμφορᾶς σου. Εἶναι πλούσιοι, καὶ θέλουν σὲ βοηθήσει.»

«Εὐχαριστῶ τὴν Ὑμέτεραν Μεγαλειότητα· ἀλλὰ δὲν θέλω βοηθίαν εἰμὴ παρὰ τοῦ Θεοῦ.»

«Ἀλλὰ χωρὶς χρημάτων πῶς νὰ δοιορθῇς; Δὲν ἔχεις φίλους νὰ σὲ βοηθήσωσι;»

«Μὴ με κατακρίνετε, μεγαλειότατε· ἀλλὰ δὲν καταδέχομαι νὰ δανεισθῶ ὅσα ἀδύνατον ἤθελεν εἶσθαι νὰ ἐπιστρέψω. Σκοπεῖω νὰ πωλήσω τὰ μικρὰ λείψανα τῆς περιουσίας μου, καὶ οὕτω θέλω συναῖε δύο ἢ τρεῖς χιλιάδας ρούβλια.»

«Αὐτὰ μολὶς ἀρκοῦσι διὰ τὸ τεταρτημόριον τῆς ὁδοῦ. Γνωρίζεις τὴν ἀπόστασιν ἀπ' ἐδῶ εἰς Τοβόλσκαν, θλίβη μου κόρη;»

«Μάλιστα, μεγαλειότατε· περὶ τὰς ὀκτακοσίας Γαλλικὰς λεύγας.»

«Καὶ πῶς θέλεις περάσει τὰς πεντακοσίας ἢ ἑξακοσίας λεύγας, αἵτινες θέλουσι μείναι ἀκόμῃ ἀφοῦ δαπανηθῇ τὸ τελευταῖόν σου ρούβλιον;»

«Εὐρίσκονται πόλεις ἐπὶ τοῦ δρόμου, μεγαλειότατε. Ὅταν φθάσω εἰς πόλιν τινὰ, θέλω ἐργάζεσθαι ἕως ν' ἀποκτήσω ἱκανὰ χρήματα πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς δοιορθίας μου μέχρι τῆς προσεχοῦς πόλεως.»

«Οὕτω ἐμπορεῖς νὰ ὑπάγῃς ἕως εἰς τὴν Πέρμαν,» ἀπήντησεν ὁ αὐτοκράτωρ· «ἀλλὰ μετέπειτα ἔχεις τὰ Οὐράλια ὄρη, καὶ τελιόνει ἡ Εὐρώπη. Ἐκεῖθεν ὀλίγας μόνον σποράδην κώμας θέλεις ἀπαντήσῃς μικρὰν ἀπ' ἀλλήλων· ξενοδοχεῖα δὲν ὑπάρχουσιν ἐπὶ τοῦ δρόμου, ἀλλὰ μεγάλοι ποταμοὶ ἄνευ γεφυρῶν ἢ πορθμείων, τοὺς ὁποίους περνῶσι διὰ κινδυνωδῶν ῥηχῶν, ὅθεν πολλάκις παρσύρονται ἄνθρωποι καὶ ἵπποι.»

«Μεγαλειότατε, ὅταν φθάσω εἰς τοὺς ποταμοὺς, θέλουν εἶσθαι